

Notranjska.

Najznamenitejši kraji lepe Notranjske so:

Vrhnika (304 m) ob Ljubljani, ima krasno lego. Tu je bila že v davnem času rimska naselbina Nauportus. Do zgradbe južne železnice je bila Vrhnika važna kupčijska postojanka, ki je sedaj zopet pridobila z vrhniško železnico. Nedaleč od Vrhnik je vas Mirke, kjer so v bližini trije večji izvirki Ljubljane. Južnovzhodno je Bistra, kjer je bil nekdanj samostan kartuzijancev, ki so imeli obširna posestva. Ta samostan je ustanovil leta 1255. koroški vojvoda Bernard, odpravil pa ga je cesar Jožef II. leta 1782. Nedaleč od Bistre je vas Borovnica, z velikanskim železniškim viaduktom.

Logatec ima železniško postajo, in sicer v Dolenjem Logatcu, državni uradi so pa v Gorenjem Logatcu. Za Rimljanov je bila tu rimska naselbina Longaticum. Južno od Logatca je trg Planina. Tu je izhodišče za obisk mnogih jam in votlin. Blizu je sloveča Malograjska ali Planinska jama, iz katere pri-teka Unica. Nad izvirom Uncie je razvaljen stari Planinski grad ali Mali grad. V njem je v 16. in 17. stoletju večkrat zboroval kranjski deželni zbor.

Postojna (548 m) slovi širom sveta po svoji jami. (Glej opis jame.) Severnozahodno od Postojne je skalni Predjamski grad, ki je bil najimenitnejši vseh kranjskih viteških gradov. Zahodno od Postojne leži ob vznožju Nanosa (1260 m) priljub-

Idrija.

ljeno letovišče Razdrto. V Senožečah je stari grad, katerega je imel leta 1509. Frankopan.

Cerknica je trg nedaleč od proslulega Cerkniškega jezera. To čudežno jezero se v prvih poletnih mesecih pogubi v votline in na dnu jezera ugledamo po nedolgem času lepo obdelana polja. Jesensko deževje spravi vodo iz votlin in pred našimi očmi se razprostre zopet obširno jezero.

Lož je staro mesto. Mestne pravice je dobil od cesarja Friderika III. leta 1477.

Ilirska Bistrica je južnozahodno od Loža. Grad je bil lastnina celjskih grofov.

Št. Peter je važna železniška postaja, kjer se razhaja od glavne proge južne železnice stranska proga na Reko.

Vipava (104 m) je trg ob izviru Vipavščice. Vinorodni kraj je znan radi svojega milega podnebja. Nekdaj je bila Vipava last oglejskih patrijarhov, od katerih ga je dobila rodbina Lanthieri. V Vipavi se je rodil Žiga Herberstein leta 1486. Ta je kot cesarski poslanec v Moskvi s pomočjo slovenščine čital ruske letopise in prvi seznanil zahodno Evropo z rusko zgodovino.

Idrija (333 m) je mesto, ležeče v globoki kotlini ob Idrijci in ob obeh bregovih njenega pritoka Nikove. Idrija ima 6500 prebivalcev. V mestu je rudarski urad, višja realka, sedež mnogih državnih uradov, lepo poslopje deške in dekliške šole itd. Zelo važno je čipkarstvo; že cesarica Marija Terezija je nastavila učiteljico za pouk v njem. Idrijsko čipkarstvo je proslulo čez deželne meje in je bilo odlikovano že na raznih razstavah. Idrija ima najbrž najstarejše gledišče v Avstriji (sezidati ga je dala cesarica Marija Terezija).

Najbolj pa slovi Idrija po svojih rudnikih živega srebra, ki spadajo med najizdatnejše na svetu. Po mnogih poskusih so našli na dan sv. Ahacija (22. junija) leta 1508. rudišče. Ta spominski dan praznujejo Idrijčani vsako leto slovesno. Leta 1509. so se polastili rudnika Benečani, katere so pa kmalu pregnali. Nekaj let potem so zgradili trden grad, v katerem je nastanjen rudarski urad. Leta 1580. je prišel rudnik v državno last.

Rudnik je za Idrijo, za Kranjsko in sploh za našo celo državo največjega narodno-gospodarskega pomena. Leta 1913. je bilo zaposlenih v rudarski službi 16 uradnikov, 2 zdravnika, preko 60 paznikov in 1200 delavcev. Izkopalo se je čez 2 milijona meterskih stotov rude in iz te pridelalo okroglo 7000 meterskih stotov živega srebra v vrednosti čez 4 milijone kron.

Idrija ima ugodne avtomobilske zveze z Logatcem (južna železnica) in proti sv. Luciji (turska železnica). Nedaleč od Idrije je znano romantično Divje jezero, do katerega se pride po lepi senčnati poti ob „Rakah“ v pol ure. V idrijski okolici so obširni cesarski gozdovi, katere oskrbuje dvoje upraviteljstev s sedežem v Idriji. Iz Idrije prideš v dveh urah v Žiri, od koder te pripelje avtomobil po Poljanski dolini v Škofjo Loko. Severno od mesta je Spodnja Idrija, imenovana tudi „Pri fari“; južno od Idrije je pa vas Črni vrh (687 m), kjer ima lep spomenik urednik nemško-slovenskega Wolfovega slovarja Matija Cigale.

